
Doaa Abdulkareem ABDULLAH¹

ANALYSIS OF DOSTOYEVSKI'S STORIES TRANSLATED INTO TURKISH

<http://dx.doi.org/10.47832/2717-8293.5-2.8>

Research Article

Received:
22/07/2020
Accepted:
14/08/2020
Published:
01/11/2020

This article has been
scanned by **iThenticat**
No plagiarism detected

Copyright © Published
by Rimak Journal,
www.rimakjournal.com

Rimar Academy, Fatih,
Istanbul, 34093 Turkey
All rights reserved

Abstract:

The only purpose of this thesis is to try to connect Russian culture to Turkish literature. We chose an interesting review, because it is one of the famous Russian writers, known for the most impressive novels of world literature. At Feodor Mihayloviç Dostoevsky, we believe that human characters are processed much more deeply. He is one of the powerful representatives of realism. He adhered to religion and traditions and included spiritual analyzes in his works. Despite all his material and spiritual poverty and epileptic seizures, his terrible years enabled Dostoevsky to discover the wealth of religion and prisoners, namely "the gold in the hard shell". Realist writers value language, style and form. Because the purpose of art is to express the truth objectively and aesthetically. There must be a harmony between the essence, form, language and style of the work, such as the harmony between the soul and body. Each individual is stuck between two kinds of life and tries to maintain a life between this congestion. In other words, they have two faces, they have contradictions, they have fears, their delusions, their gods or what's going on . . . Man represents infinity as a limited, spiritual being in this view. Dostoevski is a writer only when we feel miserable, if we have reached the end of our limit of suffering and if we perceive life as a completely flaming wound, if we only live one despair of despair, then only then we must read.

Key words: Dostoevsky, Russian Literature, White Nights, Nastenka, Mehmet Ozgul.

¹ Researcher, General Union of Iraqi Instructors, Iraq, yellow.rose.sevivorum@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-8506-7164>

DOSTOYEVSKI'NİN TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMİŞ HİKAYELERİNİN EDEBİ İNCELEMESİ

Doaa Abdulkareem ABDULLAH²

Özet

Bu çalışmada, Rus kültürünün Türk edebiyatı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Dünya edebiyatında en etkileyici romanlarıyla tanınan ünlü Rus yazar Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, insan karakterlerini derinlemesine işlemiştir. Realizmin güçlü temsilcilerindendir. Dini geleneklere bağlı kalarak yapıtlarında ruh tahlillerine yer vermiştir. Maddî ve manevî fakirliği ve sara nöbetlerine rağmen yaşadığı korkunç yıllar Dostoyevski'nin “sert kabuğunun içindeki altını” keşfetmesini sağladı. Realist yazarlar; dil, üslup ve biçime büyük değer verirler. Zira onlara göre sanatın amacı, gerçeği objektif ve estetik bir biçimde ifade etmektir. Eserin; öz, biçim ve dili arasında ruh-beden uyumu gibi bir uyum olmalıdır. Her birey iki türlü yaşam arasında sıkışmış ve bu sıkışıklığın arasında bir yaşam idame ettirme uğraşında. Bir nevi iki yüzü var, çelişkileri var, korkuları var, sanrıları, tanrıları gibi örnekler sıralanabilir. İnsan bu görüntü itibariyle sınırlı, ruhsal bir varlık olarak sonsuzu temsil eder. Dostoyevski; kendinizi perişan hissettiğinizde, acı çekebilme sınırınızın sonuna varmışsanız ve yaşamı bütünüyle alev alev yanan bir yara diye algılıyorsanız, yalnızca çaresizliği soluyorsanız ve umutsuzluğun bin bir türlü ölümünü yaşamışsanız işte ancak o zaman okumanız gereken bir yazardır.

Anahtar kelimeler: Dostoyevski, Rus Edebiyat, Beyaz Geceler , Nanstenka, Mehmet Özgül.

²Araştırmacı, Iraklı Eğitimcileri Genel Sendikası, Irak yellow.rose.seviyorum@gmail.com

Giriş:

Çalışmamızın ilk bölümde Dostoyevski'nin çocukluğundan sürgün yıllarına kadar olan dönemde yaşamı ve eserleri ele alınacaktır. İkinci bölümde ise çalışmamızın ana kaynağını oluşturan Beyaz Geceler adlı eser incelenecek; eserin konusu, kahraman özellikleri, dil özellikleri gibi önemli yapı taşları üzerinde durulacaktır. Çalışmamızın son bölümünde ise Dostoyevski'nin insanlığa sunduğu acı, aşk olguları üzerinde durulacak ve bu olgular yazarın tüm yaşamı ve yaratıcılığı göz önünde tutularak incelenecektir. Onca tasvir ve uzun cümle kullanılmasına karşın eserin dili oldukça duru ve akıcıdır. Her türlü kültür düzeyine uygun kişilere hitap edilecek şekilde yazılmıştır.

Gözlemleri ile tanınan Dostoyevski bu eserinde de gözlemlerini fazlaca dile getirmiştir. Yazarın 27 yaşındayken kaleme aldığı "Beyaz Geceler" eserinin başkahramanı olan yazar sokaklarda dolaşırken Nastenka adında bir genç kızla tanışır. Şehri çok iyi tanıyan, insanlardan çok şehirdeki evlerle, yollarla, mekânlarla arkadaşlık yapan, onları kişileştiren, St. Petersburg'u bir kadın gibi tarif eden ve bu mekânları hayâlindeki olaylarla bütünleştiren bu gencin hayatı; birbirinin aynı olan günleri, bir gece nehrin kenarında ağlayan on yedi yaşındaki bir genç kız görmesi ve onunla tanışarak hayâlindeki sevgilinin suretini ona giydirmesi ile tamamen değişir. Nastenka da bir o kadar yalnızdır. İkinci buluşmalarında aralarında bir dostluk doğar. Nastenka, ona yaşam öyküsünü anlatır. Âşık olduğu genç adam, bir yıl sonra geri döneceğini söyleyerek Moskova'ya gitmiş. Bu nedenle de Nastenka kendini çok yalnız hissetmektedir. Yazar olan kahramanımız ise anlattığı aşkın değil, hayal dünyasında yaşayan, yalnız ve kendini sosyal hayattan soyutlamış gencin, bu aşk ile kaçırdıklarını fark etmesi, gerçek hayat-hayal dünyası karşılaştırması yaparak, bilinçli olarak tercih ettiği hayâl dünyasının tahlilini yapmış olmasıdır. Hikâyenin başındaki "O adam Kalbinin yakınında olsun diye mi yaratılmıştı? "İvan Turgenyev'in hikâyenin ana fikri de olan alıntı cümlesi ile birleşir ve hikâye başladığı noktada biter. Genç kız birkaç yıl önce tanıştığı fakat bir yıldır haber alamadığı sevgilisini beklemektendir. Genç adam ve kız geçirdikleri gecelerde birbirlerine yakınlaşırlar ve ikisi de karamsar duygularını unuttukları anlar geçirir. Üçüncü gecenin sonunda genç kız bir yıldır beklediği sevgilisini bulur ve hikâyenin kahramanı ile arasında başlayan zarif aşkı yine zarifçe bitirerek sevgilisine döner. Kitabın kahramanı olan genç yazar ise yine eskisi gibi hayalperast yaşantısına geri döner.

Giriş

Edebiyat, milletlerin zaman içinde oluşturduğu zengin kültür mozaiğinin asırlar boyunca sistemli bir şekilde birikmesi ve yığılmasıyla oluşmuş, sözden yazıya intikal etmiş bir sanat dalıdır. Toplumun geçmişteki durumunun bilinmesinin yanı sıra, düşünce dünyasının ve kültürünün gelişmesini de sağlamıştır. Dolayısıyla edebiyat ve toplum birbirini tamamlar, birbirini şekillendirir³. XIX. yüzyıl Rus edebiyatının, tüm türleriyle batı edebiyatına entegrasyon aşamasını tamamladığı yüzyıldır. Rus edebiyatının bu dönemde romantizm⁴, realizm⁵, eleştirel⁶ gerçekçilik, natüralizm⁷ akımlarının temsilcilerine ait ürünleri bulunur. Yüzyılın ilk yarısında öykü türü söz

³ T. C. GAZİ ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rus dili ve edebiyatı anabilimdalı, L. N. TOLSTOY'UN "SAVAŞ VE BARİŞ" İle Y. K. karaosmanoğlu'nun "SODOM VE GOMORE" adlı romanlarında toplum eleştirisi, Yüksek lisans tezi :Hazırlayan Süreyya ÖMER, Ankara-2013 ,s1 .

⁴ Romantizm :Romantizm sözcüğü, Latin kökenli dillerde söz konusu edilip anlatılan öykü ve söylencelerin ortak adı olan "romans" lardan gelmektedir. (ROMANTİZM SANAT AKIMI VE SANATÇILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME, Mehmet GÖKTEPE. , Cilt / Volume 3, Sayı / Issue 1, 2020 ,Geliş Tarihi: 2 Ocak 2020; Kabul Tarihi: 31 Ocak 2020,s1).

⁵ Realizm: II. Dünya Savaşı'nın ardından uluslararası politikada başat yaklaşım olan realizmin tarihsel temelleri çok eskilere dayanmaktadır. 8 Realist yaklaşımın tarihsel temellerini yaklaşık 2. 000 yıl önce oluşturan Çinli stratejist Sun Tzu (MÖ 545-470); çıkar, uluslararası alanda hayatta kalma ve güç gibi realizmin önemli kavramlarına o zamanlarda değinmiştir. Tzu, savaşın ilk kez sistematik bir iktidar aracı haline geldiği dönemde devlet yöneticilerine ülke çıkarlarını savunmak ve uluslararası alanda hayatta kalmak için nasıl güç kullanacakları hakkında bilgiler vermiştir. (REALİZME GÖRE GÜÇ VE GÜÇ DENGESİ KAVRAMLARI, Mehmet KEYİK, Mehmet Seyfettin EROL, Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, Mayıs 2019 • 3 (1) • 12-49,s15).

⁶ Eleştirel: Eleştirel kelimesi değerlendirme, yargılama, ayırt etme anlamlarına gelen Yunanca kritikos teriminin karşılığıdır. Latinceye criticus olarak geçmiş ve bu yolla diğer dillere yayılmıştır. Eleştirme, bir şeyi iyi ya da kötü yanlarıyla değerlendirme. (EKEV AKADEMİ DERGİSİ Yıl: 20 Sayı: 66 (Bahar 2016), İÇERİK ANALİZİ: ELEŞTİREL DÜŞÜNME, Yrd. Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ. s674).

⁷ Natüralizm : Natüralizm (doğalcılık), her şeyin , hatta Tanrının ve dinin bile doğallığını savunan, dolayısıyla da her tür bilimsel araştırmanın bütün gerçekliği oluşturan doğada ve doğaya uygun yöntemlerle yapılması yönündeki zorunluluğu dile getiren; bu yönüyle doğaya yönelik çağrısı yapan ve toplumsal teorileri de bu yönde etkileyen bir düşüncedir. (Natüralist Eğitim: Jean-Jacques Rousseau'da Eğitimin Toplumsal ve Ahlâki Temelleri, Kemal Bakır,1. Baskı: Nisan 2016, Ankara,s7).

konusu olunca araştırmacıların ilgisi: Puřkin⁸, Gogol⁹ ve Çehov'un¹⁰ yenilikçi uygulamaları üzerinde yoğunlaşır. Ayrıca, Turgenev¹¹, Dostoyevski¹² ve Lev Tolstoy¹³ gibi, roman türünde verdikleri ürünlerle dünya klasikleri arasına giren yazarlar da XIX. yüzyılın ilk dönemine ait öykü birikimine çok önemli katkı sağlarlar. Realist Rus romanının altın ağı, reformcu ar II. Aleksandr'ın hükümranlık dönemi (1855-81) ile örtüşür. II. Aleksandr'ın serfliğin kaldırılması (1861) da dahil, yerel idareler, yargı, maliye, eğitim, ordu vb. pek çok alanı kapsayan köklü reformları (1856-66) Rus toplumunda radikal bir dönüşüme yol açtı, kapitalizmin ve ona bağlı olarak orta sınıfların gelişimini hızlandırdı. Hkmet politikasının yine eskisi gibi, 1830'larda ilan edildiği üzere "Ortodoksluk, monarşi ve millilik (narodnıst)" l sacayağına dayanmaya devam ettiği söylense de, reformlar esas olarak Rusya'yı Avrupa devletlerine yaklaştırmayı amaçlıyordu. Bu

⁸ Puşkin: Aleksandr Sergeyeviç Puşkin (1799-1837) Rus edebiyatının kurucusu, Rus edebiyat dilinin yaratıcısı kabul edilir. 19. yüzyıl Rus düşünürü ve eleştirmeni Belinski, Puşkin'in, "şiiri, Rus yaşamıyla ve Rus ağdaş zamanıyla dost kıldığını" belirtiyordu (. Aleksandr Sergeyeviç PUşKİN Bakır Atlı, Rusçadan eviren: Azer Yaran, Baskı: Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. şti,Ekim 2000, Birinci Sürüm: Temmuz 2014 ,s.I.)

⁹ Gogol : Klasik Rus edebiyatının kurucu yazarlarından Nikolay Vasilyeviç Gogol, 20 Mart 1809'da Poltava'nın Mirgorod ilçesinde, Sorointsi kasabasında dünyaya gelir. Ailesinin kökeni Ukrayna'daki Kazak Türklerine dayanır (. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, slav dilleri ve edebiyatları anabilim dalı , Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalıyksek, nikolay vasilyeviç gogol' n "l canlar" eserinde menippos yergisi unsurları , lisans tezi :Tuba ÖZTÜRK, İSTANBUL 2019, s26.)

¹⁰ Çehov: ANTON ÇEHOV , 1860 yılında, Taganrog'da, kk bir taşra bakkalının oğlu olarak dünyaya geldi. Ortağreniminden sonra liseyi kentte okudu. Yunan ve Latin klasiklerini temel alan bir öğrenim gördü. 1879' da Moskova Tıp Fakültesi' ne girdi. 1884'te çeşitli hastanelerde görev almaya başladı ve Bukalemun başlıklı ilk öykü kitabı aynı yıl yayımlandı. Bu dönemde kısa oyunlar da yazdı ve İvanov (1887) adlı oyunuyla dram tekniği alanında Rus tiyatrosuna büyük yenilikler getirdi. (ANTON ÇEHOV DOKTOR ÇEHOV'DAN ÖYKÜLER, Rusça aslından eviren Mehmet zgl, 1. basım: 2005 4. basım: Ocak 2012 E-kitap 1. sürüm Ocak 2014, İstanbul , s6.)

¹¹ Turgenev: Bir mucize olan 19. Yy Rus Edebiyatına hizmet eden en büyük yazarlardan birisi de İ. S. Turgenyev olmuştur. Sadece Rus Edebiyatına değil Dünya Edebiyatına, yazın dünyasına ve insanlığa katkısı yadsınamayacak kadar büyük ve önemlidir. (İ. S. TURGENYEV VE A. TOLSTOY'UN 'DUMAN' ADLI ESERLERİNİN SOSYO-LİNGVİSTİK AÇIDAN İNCELENMESİ :Rahman ÖZDEMİR, Yüksek Lisans Tezi ,Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı , 2014 ,s25).

¹² Dostoyevski: Fyodor Mihailoviç Dostoyevski 30 Ekim 1821 yılında Moskova'da doğdu. 8 Kasım 1880'de romanın son bölümünü 25 Ocak1881'de yeniden hastalandı. Son nefesini verinceye kadar akılı başında kaldı ve akşam saat sekiz buçukta öldü. Ölümünden sonra kitapları baskı üzerine baskı yapan büyük yazar, yalnızca Rus edebiyatında değil dünya edebiyatının gelişimde de büyük rol oynayan eserler yarattı. (Bahçeşehir Üniversitesi ,Dostoyevski Beyaz Geceler Adlı Eserindeki NASTENKA Rolüne alışma Süreci ,Yüksek Lisans Tezi: Ezel Esin DOMANİÇ, İstanbul, 2010,s4-5.)

¹³ Lev Tolstoy: 9 Eylül 1828'de Tula'da bulunan, ailesine ait Yasyana Polyana Maliknesi'nde zengin bir toprak sahibinin oğlu olarak doğdu. (Lev Nikolayeviç Tolstoy,Rusça aslından eviren: Ergin Altay , İletifim Yayınları,S7.)

dönüşüme paralel olarak edebiyatta ve dergilerde de büyük bir patlama yaşandı. Eğitimin orta sınıflara yayılması yazarların sınıfsal kökenlerinde çeşitlenmeler oluşturdu¹⁴. 19. yüzyıl Rus edebiyatı hem edebi yetkinlik açısından hem de dönemin modernleşme sürecinin sonuçlarının izlenmesi açısından önemli bir kaynaktır. Feodal toprak sisteminin neden olduğu sorunlar, köylünün içler acısı durumu, kentlere göçün meydana getirdiği sorunlar, Rus aydınlarının halktan kopuk sürdürdüğü yaşam biçimleri , Rus otokrasisi vb. Konuları Rus edebiyatından izlemek, dönemi anlamak açısından zengin bir veri sahasıdır¹⁵.

Dostoyevski'nin insanı anlama çabası eserlerinin de doğuş noktası olmuştur. Onun romanlarında varoluş, insanın doğası, sevgi, özgürlük, adalet ve inanç meselelerine geniş bir şekilde yer verdiği görülmektedir. Romanlarındaki karakterler kendini gerçekleştirme potansiyelini keşfetme yolunda tüm imkanlarını zorlayan aktif bireylerdir: Ruhları, bedenleri, arzuları, mutlulukları, inançları, inkarları, sevgileri ve nefretleri ile tam olarak gerçek insanlardır¹⁶. Dostoyevski'nin insana bakışına, yaşadığı çağda Rus halkının geçirdiği çalkantılı dönem çok büyük bir etki yapmıştır. O, insanların bazı ideolojiler ve yanlış bulduğu din algısı ile yozlaştığı kanaatindedir. Avrupa'daki bilimsel gelişmeler ve Rönesans'ın etkisi ile başlayan dönüşüm ve değişim Rus toplumuna da sıçramıştır. Ancak bu değişim ve dönüşüm Batı toplumunun ekonomik ve sosyal yapısını kökten etkilemiş, Orta Çağ'daki Tanrı merkezli düşüncenin yerini insanı temele alan bir yapıya kavuşturmuştur. O, düşünce dünyasında insana ait olan konuları işlemiş ve insanın varlığını sorgulamaktan kaçınmamıştır. Onun eserlerinin temelinde insan ve onun özgürlüğü sorunu yer almaktadır. ¹⁷ Tuhaf biçimde Dostoyevski; sanki Tolstoy'un bıraktığı yerden alır kalemi ve dış âlemde/mekânda gezen insanı, biraz da içsel yolculuklara çıkarmak ister. Elindeki fırçayla Rus insanların şahsında, bütün bir insanlık âleminin ve tek tek her birimizin içine el fenerleri tutarak en kıyıda köşede kalmış, en karanlıktaki, ruh okyanusumuzun en derinlerindeki gizemleri aralamak için

¹⁴ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, RUS EDEBİYAT TARİHİNDE ÖYKÜ TÜRÜNÜN GELİŞİM EVRELERİ Doç. Dr. Birsen KARACA,2004,Rus Edebiyat Tarihinde öykü Türün gelişim Evreleri 155.

¹⁵ 19. YÜZYIL BÜYÜK RUS ROMANININ ÜZERİNDE YÜKSELDİĞİ TOPRAK, Nuri Yıldırım, Tuncer Bulutay'a Armağan (Editör Nuri Yıldırım) içinde, Nisan 2015, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, Ankara,48 .

¹⁶ T. C. ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ FELSEFE VE DİN BİLİMLER ANABİLİM DALI DİN FELSEFESİ BİLİM DALI , DOSTOYEVSKİ'DE TANRI VE DİN «(Yüksek Lisans Tezi)» Duygu ŞAHİN, BURSA – 2016,s 3,4.

¹⁷ Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Dostoyevski'nin Eserlerinde Peygamber Algısı ,Yakup AKYÜZ,2015 1: 6 cilt: VI sayı: 12,116 -117.

elinden geleni yapar. Yorulmak bilmeyen, bitmez tükenmez bir enerjiyle insan ruhunun katmanlarını bir bir ayırıştırıp magma tabakasına ulaşana kadar kalemi elinden bırakmaz. Kuşkusuz daha büyük bir romancıdır Dostoyevski. Sadece Rusların değil bütün bir dünya romanının vardığı zirve yerde durmaktadır ve anlattığı her karakter kendinden başlayarak bütün insanları dolaşan bir ruh serüvencisidir. 18

FEODOR MİHAYLOVIÇ DOSTOYEVSKİ'NİN YAŞAMI

11 Kasım 1821'de Moskova'da doğdu, 9 Şubat 1881'de St. Petersburg'da (Leningrad) öldü. Babası Mihayl Andreyeviç Moskova'da Yoksullar Hastanesi'nde doktordu. 1819'de Moskovalı bir tücarın kızı olan Marya Fedorovna ile evlenmişti. Fiyodor Mihayloviç Dostoyevski, Yoksullar Hastanesi'nin ek yapılarından birinde tek katlı bir evde dünyaya geldi. Öğrenimine evde annesi ve bir din adamının yardımıyla başladı. Bir süre sonra Fransız asıllı bir öğretmen evine gitmeye başladı. Bu öğretmenin oğulları ve karısı çeşitli konuları paylaşarak çocuğun öğrenimini üstlenmişlerdi. Latince dersini ise babası veriyordu. 1834'te iyi bir özel okul olarak bilinen Çermak'a girdi. On yaşına geldiğinde babası Tula Eyaleti'nde Daroyova yurduğunu satın aldı. Yedi çocuk ve anneleri yazı burada geçirmeye başladılar. Daroyova' da geçirdikleri günler onlara sert ve acımasız bir insan olan babalarından uzakta yaşama olanağını sağladı. 1836 yılında anneleri henüz 37 yaşındayken öldü. 19 1837'de annesini kaybetti ve ertesi yıl St. Petersburg'daki Askerî Mühendislik Okulu'na gönderildi. Babasının ani ve şüpheli ölüm haberini burada aldı. Bu kayıp üzerine bunalıma giren Dostoyevski, 1839 yılında ilk sara nöbetini geçirdi. 1844'te edebiyatla daha yakından ilgilenebilmek için askerlik mesleğinden istifa etti. 1846'da ilk romanı İnsancıklar yayımlandı ve edebiyat çevrelerinde büyük ilgiyle karşılandı. Ne var ki ardından gelen çalışmaları Öteki (1846), Ev Sahibesi (1847), Beyaz Geceler (1848) aynı başarıyı sağlayamadı ve ilk romanında kendisine destek veren ünlü eleştirmen Belinski'nin alaylarına hedef oldu. Aşırı duyarlı ve sinirli bir kişiliğe sahip olan Dostoyevski bunun üzerine ruhsal çöküntü yaşayarak hastalandı. 1849'da Çar I. Nikola'nın baskıcı yönetimine karşı faaliyetlerinden dolayı tutuklandı ve ölüm cezasına çarptırıldı. İnfazın uygulanmasına dakikalar kala, cezası Sibiry'a'da dört yıl kürek mahkûmiyetine çevrildi. Hapiste okumasına izin verilen tek eser

¹⁸ Tolstoy, Dostoyevski ve Çehov'a Dair, Nisan 2017 Yıl: 67 Sayı: 784, Türk Dili, İsmet EMRE, s34.

¹⁹ Adına sahibi: Nazar BÜYÜM, Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, Yayın Yeri: İSTANBUL, Cilt 4. Fasıkül 33, 2 Temmuz 1984, s1817.

İncil'di. 20Batı kaynaklı devrimci fikirlerin yayılmasını istemeyen Çarlık yönetimi, Nisan 1849'da Petraşevski Grubundaki kişilerin tutuklanmasını emretmektedir. Soruşturma esnasında Dostoyevski: Liberalizm anlayışını sadece vatana yararlı bir birey olmak şeklinde kullanmaktadır. Eylül 1849'da "Petraşevski Olayı" askeri mahkemeye verilmektedir. Kasım'da mahkemenin özel kurul kararı, yedi tutukluyu sürgüne, on beşini kurşuna dizilmeye mahkum etmektedir; öbür altısı da serbest bırakılmaktadır. Dostoyevski de kurşuna dizilmesi istenen kişiler arasındadır. Aralık günü genç mahkumlar arabalarla Semyonov meydanına götürülürler. Fakat verilen cezadan haberleri yoktur. Dostoyevski, o anı şu şekilde anlatmıştır: "Kurşuna dizilecek üç kişiyi (Petraşevski, Mombelli, Grigoriev) ayrı ayrı direklere bağladılar, gözlerini kapadılar. Verilen kısa bir emri müteakip üç manga sıradan hükümlülerin önüne dizildi. İkinci seride altıncı sırada yer alan Dostoyevski'nin ancak beş dakikalık ömrü kalmıştır. Gözlerini kapatır, korkunç bir acı duyar. Bu sırada erler tüfeklerini doldurup omuzlarına götürürler. "Ateş" şeklindeki bir haykırışın ardından üç vücut yere yığılır. Yerlerini başka üçü gelir ve tam "ateş" emri beklenirken, emir subaylarından biri mendil sallar. Ardından teğmen af kararını okur: "Yasaya göre ölüm cezasına çarptırılan suçlular, İmparator hazretlerinin sonsuz şefaatleri sayesinde bağışlanmışlardır. " Tekrar cezaevine götürüldüğünde kardeşi Mihail'e şu satırları yazar: "Kardeşim, sevgili dostum. Dört yıl kürek mahkumu (Orenburg'da sanıyorum) . . . askerlik görevi için hüküm giydirildim. Kardeşim yenilmedim, cesaretimi yitirmedim. Hayat her yerde hayattır. Hayat içimizdedir. . . İnsanlar arasında bir insan olmak, sonuna dek böyle kalmak, koşullar ne olursa olsun gücünü yitirmemek, düşmemek, işte hayat budur, işte hayatın gerçek anlamı. Ben onu anladım, bu düşünce etime dek, kanıma dek işledi. . . Değişme, beni sev, anılarında sakla beni, senin sevdiğini düşünmek hayatımın en büyük sevinci²¹.

24 Aralık 1849'da Sibirya'ya gönderilir. 11 Ocak 1850'de uzun ve yorucu bir yolculuğun ardından kürek cezasına mahkum olanların hapsedildiği Tobolsk şehrine varır. Burada 1825 yılında Dekabrist ayaklanmasına katılan eşlerinin arkasından Sibirya'ya gelen kadınlar, Dostoyevski ve arkadaşlarını ziyaret

²⁰ Fyodor Mihayloviç DOSTOYEVSKI, Kumarbaz ,Ruşçadan Çeviren Ergin ALTAY ,1. Baskı 2014, İstanbul , s3.

²¹ Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı ,Türkçe Eğitimi Programı ,F. M. DOSTOYEVSKI'NİN romanlarındaki karakter çerçevelerinin incelenmesi, Doktora tezi: Amar PUREVDORJ, Ankara Haziran, 2017, 29-30.

eder ve onlara para, yiyecek, giyecek ve mahkumların sahip olmasına izin verilen tek kitap olan İncil'i getirirler. Dostoyevski'ye ömür boyu yanından ayırmayacağı İncil'i, burada, N. D. Fonvizina isimli kadın hediye eder. 16 Ocak'ta Dostoyevski ile şair, yazar, çevirmen ve Petraşevski topluluğunun üyelerinden biri olan Durov Omsk Adası'na gitmek için Tobolsk'tan ayrılırlar. 23 Ocak'ta kar ve fırtına arasında süren bir kızak yolculuğunun ardından gidecekleri yere varırlar. Hendek ve toprak setlerle çevrili Omsk Kalesi, 18. yüzyılın başında göçebeleri püskürtmek için inşa edilmiş, fakat çok geçmeden askeri bir hapishaneye dönüştürülmüştür. Dostoyevski 1854 yılında kardeşi Mihail'e yazdığı mektupta Omsk şehrini şu şekilde anlatır: "Omsk berbat bir şehir. Neredeyse hiç ağaç yok. Yazın yakıcı sıcak ve kum fırtınası, kışın ise tipi var. (...) Şehir; oldukça pis, resmi ve sefih bir yer." Dostoyevski'nin kaldığı yer; yıkılmaya yüz tutmuş, tabanı çürümüş, tavanı akan, isli bir sobası olan, eski ve tahta bir binadır. Pire, bit ve hamamböcekleri ile dolu, yaşanması oldukça zor bir yerdir. Mahkumlar, burada tahta ranzalarda uyur. Akşamdan gün ağarınca kadar tek bir kovaya tuvaletlerini yapar, bu yüzden içeride dayanılmaz bir koku vardır. Sürekli etrafta bağırma, gürültü, küfür ve prangaların şıkırtısı duyulur. Dostoyevski sonraları kaldığı bu yer hakkında şöyle bir yorum yapar: "Burası cehennem gibiydi, zifiri karanlıktı." Aynı zamanda Dostoyevski'nin yaşamına dair en güvenilir kaynaklardan, kendi kaleminden çıkmış mektupların birinde, yaşadığı yerle ilgili şunları yazmıştır: "Hepimiz birlikte bir yığın halinde yaşıyorduk. Uzun zamandır yıkılacak bir halde olan ve artık işlevini yitiren eski, köhne, tahta bir bina hayal edin. Yazın boğucu hava tahammül edilecek, kışın soğuk hava dayanılacak gibi değildi. Bütün döşemeler çürümüştü. Döşeme kirle kaplıydı, kayıp düşebilirdik. (...) Camlar baştan aşağıya don tutmuştu. Tavan damlatıyordu, her tarafı delik deşikti. Balık istifi gibiyiz. Altı odunla bir soba yakıyorlar, fakat sıcak olmuyordu (ancak odadaki buz eriyordu), kömür kokusu dayanılır gibi değildi ve bütün kış böyleydi. 22 Bu süre boyunca etrafını kuşatan, horlanan ve ezilen kesimi yakından tanıma fırsatı buldu. 1854'te serbest bırakıldıktan sonra Semiapatinsk'te zorunlu kışla hizmetine gönderildi ve subaylığa kadar yükseldi. 1857'de yoksul ve dul Marya Dimitriyevna İsayeva ile kendisine mutluluk getirmeyen bir evlilik yaptı²³. daha hızlı çalışmak için işe

²² F. M. DOSTOYEVSKİ'NİN, ölümler evinden anılar ve a. i. soljenitsın'ın ivan denisoviç'in bir günü adlı eserlerinde gerçekçilik, Ümmühan CEYLAN, Yüksek lisans tezi: Rus Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Rus Dili Ve Edebiyatı Bilim Dalı GAZİ ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, EKİM 2015, 40-41.

²³ DOSTOYEVSKİ, F. M. (2000). Cinler (ÇEV. Ergin ALTAY). İstanbul: İletişim Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1871) s6.

aldığı yirmi yaşındaki sekreteri Anna Grigoriyevna Snitkina'yla, karısının ölümünden üç yıl sonra, 1867'de evlendi. Bu evlilikten doğan kızı üç aylıkken ölünce derin bir sarsıntı yaşadı ve deliliğin eşiğine kadar sürüklendi. Bu dönemde yoksulluk, sara nöbetleri ve kumar tutkusuyla boğuştu. 1874'te solunum yetmezliği tedavisi için bir süreliğine Almanya'ya gitti²⁴. 1880'de Puşkin anıtının açılışında konuşma yapmak üzere Moskova'ya davet edildi; konuşması hem halk üzerinde hem de edebiyat çevrelerinde büyük yankı uyandırdı. Yazarlık hayatı boyunca işlediği önemli temaları bir araya getirdiği Karamazov Kardeşler'i ölümüne üç ay kala tamamladı. Dostoyevski 9 Şubat 1881'de St. Petersburg'da hayatını kaybetti. Kalabalık bir halk kitlesinin katıldığı cenaze töreninin ardından, Tikhvin Mezarlığı'na defnedildi²⁵.

FEODOR MIHAYLOVIÇ DOSTOYEVSKİ'NİN ESERLERİ

Dostoyevski ilk döneminde Batılı düşünceyi savunmuş olsa da ileriki döneminde Rus düşüncesinin evrensel olması gerektiğini hatta dünyanın kurtuluşunun buna bağlı olduğunu söyler. Rus evrenselliğinin ise Ortodoks'lukla gerçekleşeceğini savunur. 26. 1844 yılında askeri görevinden istifa eden Dostoyevski edebiyat yaşamına Balzac'ın Eugenie Grandet adlı eserini tercüme ederek başlar. Bir taraftan da ilk eseri olan İnsancıklar²⁷ Belinski'nin övgülerini kazanıp, şu sözlerle değerlendirildi; "Siz sorunun ruhunun en derinlerine varmış ve birkaç çizgide büyük bir gerçeği ortaya koymuşsunuz. Sizden rica ediyorum, yeteneğinizi değerlendirin ve ona karşı hep dürüst olun. Böylece büyük bir yazar olabilirsiniz."²⁸

²⁴ Fyodor Mihailoviç DOSTOYEVSKİ , İnsancıklar, Çev. Ergin Altay Yayınevi: İletişim Yayıncılık ,İlk Baskı Yılı: 2014,(Orijinal çalışma basım tarihi 1846) ,s6.

²⁵DOSTOYEVSKİ'NİN ESERLERİNDE TANRI PROBLEMİ , Yakup AKYÜZ Dr. , Kayseri Dini Yüksek İhtisas Merkezi Öğrencisi , Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı: 36, 2013, S59

²⁶ Fyodor Mihailoviç DOSTOYEVSKİ , Öteki Bir Petersburg Şiiri, Çev. Ergin Altay Yayınevi: İletişim Yayıncılık ,İlk Baskı Yılı: 2014,1. BASKI 2014, İstanbul ,s6.

²⁷ Dostoyevski'nin İnsancıklar adlı eseri üzerine yapılan çalışmalar için bkz. Tüten Özkaya, Rus Edebiyatı Üzerine Yazılar, Ankara, 1997. İ. Murat Çakmakçı, Dostoyevski'nin "İnsancıklar" Romanında "Sıradan İnsan" Figürü, Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı - 5, 2008. Türkan Olcay, "F. M. Dostoyevski'nin İnsancıklar'ı: Küçük İnsan İmgisine Yeni Bir Yaklaşım", Bilge Yayın Tanıtım Tahlil Eleştiri Dergisi, Sayı- 41, 2004.

²⁸ BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ, DOSTOYEVSKİ Beyaz Geceler Adlı Eserindeki Nastenka Rolüne Çalışma Süreci, Yüksek Lisans Tezi :Ezel Esin DOMANIÇ, İstanbul, 2010, S3.

Dostoyevski'yi Rus gerçekçi romanının öncülerinden biri haline getiren eseri olan *İnsancıklar* isimli romanında 19. yüzyılda şehirlere göç eden insanları yaşamış olduğu toplumsal, ekonomik sorunları yansıtmıştır. Bu sorunların başından yoksulluk, işsizlik vardır. Dostoyevski eserinde kırsal yaşamın zenginliği, doğallığı karşısında kent yaşamının yalnızlığı ve sefaletini karşılaştırmıştır²⁹. Nihayetinde yazarı kimse tarafından bilinmeyen romanı, Nekrasov ve Grigoroviç adlı kişiler sonuna değin birlikte okurlar. Nekrasov büyük bir hayranlık ve coşku içerisinde hemen eserin yazarına gitmeyi ve onu tebrik etmeyi ister. Fakat okumaya daldıkları için artık gecenin bir yarısı olmuştur. Buna rağmen Nekrasov, Grigoroviç'le birlikte sabaha karşı saat dörtte Dostoyevski'nin kapısını çalar. O geceyi Dostoyevski yıllar sonrasında 1871 yılında anılarında şöyle anlatacaktır:

"Bende yaklaşık yarım saat kaldılar, bu yarım saatte birbirimizin ne diyeceğini daha kelimenin ortasında anlayarak Tanrı bilir ne kadar çok şey konuştuk. . . . Ama en çok da Belinskiy hakkında konuştuk. Hemen öykünüzü ona götüreceğim. Ama şimdi uyuyun size uğrarız dediler. 30"

Daha sonraki yapıtları *Öteki* (1846) ve *Ev Sahibesi* (1847) aynı eleştirmenin alaylarına hedef olunca ruhsal çöküntüye düştü. Dostoyevski 1848'de *Beyaz Geceler* ve *Yufka Yürekli*'yi yayımladı. Bu yapıtlarında beğenilmemesi gururunu incitti. *Beyaz Geceler* tam bir aşk hikayesidir. Oyunda yalnız bir adamın iç dünyası anlatılmakta. Yazarımız kendini insanlardan soyutlamış birisi olduğu için sekiz yıldan beri aynı şehirde olmasına rağmen hiç arkadaşı olmayan bir kişiliğe sahiptir. Hayalci bir kimliği vardır. Hikayede bu yalnız adamın genç bir kızla tanışarak onunla arkadaş olması sonra da bu kıza aşık olması ve bu kızın yazarın hayatında meydana getirdiği değişiklikler kitabın ana konusudur. Dostoyevski *Beyaz Geceler* hariç diğer eserlerinde, genellikle karakterleri karmaşık bir yapıya sahiptir. *Beyaz Geceler* yazarın en sade, en yumuşak eserlerinden biridir. Bu eserde karakterler gerçek oldukları kadar, romantiklerdir³¹.

1847 yılında *Ev Sahibesi* isimli romanı yayımlandı. Dostoyevski bu eseri ile de beklediği övgülerin aksine olumsuz eleştiriler aldı. Dostoyevski, ruhsal çöküntüye düştü ve üzüntüden hasta oldu. Ancak yazarlığı bırakmayan

²⁹ 19. YÜZYIL RUS EDEBİYATINDA MODERNLEŞME ELEŞTİRİSİ ,Ümmet ERKAN, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergi, cilt 2, sayı 1, Haziran 2017, s37

³⁰ DOSTOYEVSKİ'NİN İLK ROMANI İNSANCIKLAR VE MAKAR DEVUŞKİN FİGÜRÜ ÜZERİNDEN KÜÇÜK ÇÖZÜMLEMESİ, Hüsayin KANDEMİR, Uluslararası Sosyal Araştırmalar dergisi,Cilt: 9,Sayı: 42,Şubat :2016 , S. 202.

³¹ Bahçeşehir Üniversitesi, DOSTOYEVSKİ Beyaz Geceler Adlı Eserindeki Nastenka Rolüne Çalışma Süreci, Yüksek Lisans Tezi :Ezel Esin DOMANIÇ, İstanbul, 2010,S3-19.

Dostoyevski, 1848 senesinde Beyaz Geceler ve Bir Yufka Yürekli adlı kitapları yayımlattı. Bir Yufka Yürekli, yazara itibarını yeniden kazandırsa da beklediği başarıyı elde edemeyen Dostoyevski'nin umudunu kırdı. Yazarlıkta umudunu kırılan Dostoyevski, politikayla ilgilenmeye başladı ve genç liberallerin (Tetrashevski) grubuna girdi³².

Edebiyata dönüşü Amcanın Rüyası (1859) isimli, mizah öğeleri barındıran Gogolvari öyküyle oldu. Aynı yıl yayımladığı kısa romanı Stepançikovo Köyü ve Sakinleri (1859) de istediği ilgiyi göremedi. 1860'ta tefrika edilen ve toplum dışına itilmiş kişilerin anlatıldığı Ölü Bir Evden Hatıralar ile kendini edebiyat çevrelerine tekrar kabul ettirdi. Tolstoy ve Turgenyev'in övdüğü eser Sibirya'daki mahkûmiyetinden derin izler taşıyordu³³. Dostoyevski'nin Yeraltından Notlar1 (1864) kitabı modernizmin çeşitli derinlik modellerinden biri olan varoluşçuluğun ilk romanı olarak edebiyat dünyasındaki ve felsefe literatüründeki yerini almıştır³⁴.

Eserlerinde yarattığı karakterler yoluyla insanın olaylar ve karşılaştıkları karşısında yaşadığı çaresizliği, ümitsizliği ve hayal kırıklıklarıyla nasıl baş edebileceği noktasında ne kadar güçlü bir varlık olduğunu irdelemiştir. Dolayısıyla onun penceresinde insan bir olanaklar varlığıdır ve önemli olan da insanın bu yönünü keşfetmektir³⁵. Bunu izleyen on yıl boyunca, Dostoyevski art arda Suç ve Ceza (1866), Kumarbaz (1867), Budala (1868), Cinler (1872), Delikanlı (1875) gibi başarılarını kaleme aldı³⁶.

Suç ve Ceza (1866), Yazar burada, fakir mahallelerde yaşayan insanların ne şekilde ve hangi şartlar altında yaşadıklarını gözler önüne sermiştir. Dönemin şartları romanın temelini oluşturmaya yeterlidir. Romanda her şey birbiriyle

³² DOSTOYEVSKİ'NİN İLK ROMANI İNSANCIKLAR VE MAKAR DEVUŞKİN FİGÜRÜ ÜZERİNDEN KÜÇÜK ÇÖZÜMLEMESİ, Hüseyin KANDEMİR, Uluslararası Sosyal Araştırmalar dergisi, Cilt: 9, Sayı: 42, Şubat :2016 , S. 202.

³³ Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi , Felsefe Bölümü, 'BUDALA', 2010-2011 BAHAR DÖNEMİ LİSANS SEMİNERİ, CEM ÜNLÜ İLTER, AYDIN-2011, s10.

³⁴ Metin BAL, "Varoluşçuluğun İlk Romanı Yeraltından Notlar'a Felsefi Bir Bakış", Mavi Atlas, 5/2015: 53-68. ,Doç. Dr. | Assoc. Prof. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, İzmir-Türkiye Dokuz Eylül University, Faculty of Literature, Department of Philosophy, İzmir-Turkeye,s54.

³⁵ Şişik, M. F. Anemon MŞÜ Sosyal Bilimler , ANEMON Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi: Cilt:2,Sayı:2 ,Aralık: 2014,DOSTOYEVSKİ'NİN Romanlarında Varoluşçu Temalar,Mehmet Fatih İŞİ ,s120.

³⁶ FYODOR MİHAYLOVIÇ DOSTOYEVSKİ ,Budala, RUSÇADAN ÇEVİREN Mazlum Beyhan, 2015 İletişim Yayıncılık A. Ş. 1. BASKI 2015, İstanbul,s4.

bağlantılıdır: yaşam şekilleri, düşünceler ve eylemler. İnsanlar yaz ayları dâhil şehir dışına gitmek istemezler ve sürekli olarak hüznü bir ruh hali içinde yaşarlar. Tüm bunlardan yola çıkarak çaresizliğin bu romandaki temel motif olduğunu anlayabiliriz. Dostoyevski'nin hayli iyimser şekilde inanmamızı istediği şey, Raskolnikov'un bir yandan ailesine, bir yandan da yüksek ideallerine bağlı, özveriye açık, nazik, cömert ve çalışkan bir delikanlı olduğudur; bununla birlikte, tamamen kendi iç dünyasına kapanıp insanlarla hiçbir samimi ilişki kurmayacak denli kendini beğenmiş ve gururludur. Bu iyi, cömert ve gururlu delikanlı, keder verici şekilde yoksuldu³⁷. Sonuç olarak yazar, romanı insan bilincine varmak için yazmıştır. Romandaki asıl düşünce; insanın özgürlüğü ve bu yolda izlemesi gereken yollardır. Fakat bu özgürlüğün insanı tanrılaştırmadığını, aksine tanrı olmadan insanın özgürleşemeyeceğini de belirtmiştir. Yazar, dönemin Rusya'sını yansıtırken romana, farklı durumlarda olan birçok kişiyi dâhil etmiştir. Üniversitede okuyan fakir öğrenciler, kendini ailesi uğruna feda eden kadınlar, Çarlık Rusya'sının yaratmış olduğu korkular, tüm bunların hepsini bir arada görmek mümkündür³⁸.

1867'de "Kumarbaz"ı stenograf Anna Grigoryevna Snitkin'in yardımıyla tamamlar ve daha sonra da bu kadınla evlenir. Anna ile bir müddet Avrupa'da yaşayan Dostoyevski, kumarda çok büyük paralar kaybeder. Rusya'daki dostlarından borç para ister. Kitaplarının yayımcısıyla anlaşma yapar, alacağı parayı romanları tefrika edilmeden alır ve hepsini kumarda bitirir. 3 çocuğu olur fakat ilk oğlunun ölümü yazarı çok derinden sarsar. "Kumarbaz", yazarın ikinci Avrupa seyahatinin, kumar macerasının ve Polin Suslova aşkının anlatıldığı gerçek hayattan alınmış bir romandır. Genç ve güzel bir kadın olan Polin Suslova, Dostoyevski'nin birçok romanında farklı şekillerde karşımıza çıkar. "Bu hem ateşli hem soğuk kadın sırayla "Suç ve Ceza"daki Raskolnikov'un kızkardeşi Dunya, "Budala"daki Aglae, "Cinler"deki Liza, "Karamazov Kardeşler"deki Katrin İvanovna ve özellikle "Kumarbaz"daki Polina Aleksandrovna olacaktır³⁹1880'de Moskova'dan ayrılarak "Bir Yazarın Günlüğü"nü bir sayısında yaptığı söylevini bir metin olarak bastırır ve çok

³⁷V. Nabokov, Rus Edebiyatı Dersleri, (Çev. Y. Yavuz, F. Özgüven, A. N. Akbulut), İletişim, İstanbul 2013, s. 168.

³⁸XIX. Yy. Rus Edebiyatında ,F. M. Dostoyevski Eleştirisi T. C. AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ RUS DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI ,Burkay ÖGEL, Yüksek Lisans Tezi TEZ YÖNETİCİSİ Yrd. Doç. Dr. Shalala RAMAZANOVA,AĞRI-2017 ,S18.

³⁹ Dostoyevski'nin Kumarbaz Romanının Hayat-Eser Açısından İncelenmesi, Dr. Selahattin ÇİTÇİ ,Ukrayna Harkov Milli Pedagoji Üniversitesi,s194-195.

büyük bir başarı elde etmektedir. Kasım da “Karamazov Kardeşler”in son bölümü “Rus Ulağı” derginin yazı işlerine bir notla göndermektedir: “Hele şükür bitti roman. Üç yıl çalıştım üzerinde, iki yılda yayımladım. Benim için görkemli bir dakika bu” 40 .

BEYAZ GECELER: KİTAPTA Kİ ŞAHİSLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ⁴¹

Yazar: St. Petersburg’da sekiz yıl geçirmesine rağmen hiç arkadaşı olmayan biri. Ancak bu durumdan pek de şikâyetçi sayılmaz. Oturmak için çoğu zaman cehennemin bucağındaki yerleri seçer. Gündüz ışığından kaçmak için oralara sığınır ve sümüklü böcek gibi oradan ayrılmak bilmez. Hayalci, yalnız ve fakirdir. Kendini kimseye benzemeyen, gülünç bir adama benzetiyor. Kendine özgü bir tabiatı olduğuna inanıyor.

Nanstenka: On yedi yaşında, sevimli bir kız. Küçükken anne ve babasını kaybettiği için ninesiyle kalıyor. Fazla eğitimi yok. Ninesi onu eteğine iğneleyerek bir yere gitmesini engelliyor. Bütün gününü kitap okuyarak ya da örgü örerek geçiyor. Bu yüzden de çok yalnız bir kız, kiracılarına aşık.

Kiracı: Taşralı, petersburg'a yeni gelmiş, orta yaşlı, yakışıklı, fakir, bir yıllığına iş için Moskova'ya gitmiş birisi.

Nastenka'nın Ninesi: Eskiden zengin biridir. Tavan aralı eski ve ahşap bir evi vardır. Geçimini dul maaşı ve tavan arasının kirasıyla sağlamaktadır. Kör ve yaşlı bir kadındır.

ETKİLEYİCİ METİNLER:

BİRİNCİ GECE⁴²

1) Onlar beni elbet bilmezler, ama ben onları tanırım, hem de yakından tanırım, hepsinin de yüzü hatırımdadır. Onların sevinci benim sevincim, onların üzüntüsü benim üzüntümdür.

2) Yürürken bir yandan da şarkı söylüyordum, çünkü mutlu olduğum zamanlar kendi kendime bir şeyler mırıldanırdım. Hiçbir dostu, arkadaşı olmayan, sevinçli anlarında sevincini kimselerle paylaşamayan herkes aynı şeyi yapmaz mı? Birden beklemediğim bir şey çıktı karşıma. Rihtımın

⁴⁰ F. M. DOSTOYEVSKİ’NİN Romanlarındaki Karakter Çerçevelerinin İncelenmesi ,Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı ,Türkçe Eğitimi PROGRAMI , Doktora tezi :Amar PUREVDORJ , Ankara, Haziran, 2017 ,S39.

⁴¹ Bahçeşehir Üniversitesi, DOSTOYEVSKİ Beyaz Geceler Adlı Eserindeki Nastenka Rolüne Çalışma Süreci, Yüksek Lisans Tezi :Ezel Esin DOMANIÇ, İstanbul, 2010,S12.

⁴² FYODOR MİHAYLOVİÇ DOSTOYEVSKİ Beyaz Geceler , RUSÇADAN ÇEVİREN Mehmet Özgül , 1. BASKI 2014 ,İletişim Yayıncılık A. Ş. , İstanbul,Birinci Gece,s27-44,

korkulukları ve korkuluklara yaslanmış duran bir genç kız vardı önümde; dirseklerini demirlerin üstüne dayamış, gözleri kanalın bulanık sularında, öylece dalmıştı. Üzerinde yosmalara yaraşır siyah bir manto, başında da hoş bir şapka vardı. "Yüzde yüz esmerdir bu kız", diye düşündüm.

3) Yüreğim acıdan burkularak, "Aman Tanrım!" diye haykırdım. Kadınlara karşı ne denli ürkek olursam olayım, bambaşka bir durumdu bu. Hemen ona doğru dönüp tam "Hanımefendi!" diye konuşmaya başlayacaktım ki, bu sözün Rus yüksek sosyetesini anlatan romanlarda binlerce kez kullanıldığını anımsayarak dilimi tuttum.

4) Göz ucuyla şöyle bir baktım kıza, tatlı bir esmer güzeliydi. Yanılmamıştım. Deminki korkudan mı desem, yoksa daha önceki üzüntüden mi, kara kirpiklerinde hâlâ gözyaşları parlıyordu. Ama dudaklarına bir gülümseme yayılmıştı.

5) Eğer elim titriyorsa, bunun nedeni, sizinki gibi güzel, küçük bir elin şimdiye dek kolumu böyle sarmamış olmasıdır. Kadınlardan iyice uzaklaştım, daha doğrusu kadınlara hiç alışık değilim. Yalnız yaşayan bir adamım ben. . . Sizlerle nasıl konuşulacağını bile bilmem. Şimdi de bilmiyorum. Sakın aptalca bir söz söylemiş olmayayım?

6) Ne olur, benim nasıl biri olduğumu anlamaya çalışın. İşte, neredeyse yirmi altı yaşımı dolduracağım, hâlâ insan içine çıkmış değilim. Böyle olunca, nasıl güzel konuşabilir, nasıl sözcükleri yerli yerinde kullanabilirim? Her şeyi olduğu gibi söylemek en iyisi. . . Yüreğim şuramda konuşurken ben susamam. . . Neyse, bunun önemi yok. . . İnanır mısınız, daha hiçbir kadınla tanışmadım.

7) Birkaç kez sokakta kibar bir kadınla konuşmayı geçirdim aklımdan. Doğaldır ki bu konuşmalar sadelik içinde, çekine çekine, saygılı ve içim ateşten yanarak yapılacaktı. Ona yalnızlıktan kahrolduğumu, hiçbir kadınla tanışmadığımı anlatarak beni yanından uzaklaştırmamasını isteyecek; benim gibi umutsuz bir erkeğin dileğini reddetmesinin kadının şanına yakışmayacağını söyleyecektim. Ondan bütün dileğim, bana kardeşçe söyleyeceği tatlı iki sözcük, evet iki sözcük olacaktı. Ağzımı açar açmaz beni kovmamasını, sözlerime inanarak dinlemesini, canı isterse söylediklerime gülebileceğini, bana yanıt vermesini, iki söz, yalnızca iki söz söylemesini, ondan sonra da bir daha görüşmeyeceğimizi bildirecektim.

8) Bense, bense dayanamadım. . . Yüreğim ezildi. . . Oh Tanrım! Size karşı bir yakınlık duymuş olamaz mıyım? Size kardeşinizmişim gibi acılamakla suç

mu işledim? Acıma sözünden dolayı bağışlayın beni. . . Neyse, elimde olmadan size yaklaşmak istedimse. . . Bana gücendiniz mi yoksa?

9) Bir dakika dinleyin beni, diye sözünü kestim. Özür dilerim, belki ağızımdan gene tuhaf sözler kaçıracağım. . . Demek istediğim şu ki, yarın buraya gelmeden edemem. Ben hayalcinin biriyim; hayatımda yaşanmış olaylar o kadar az, birlikte geçirdiğimiz şu dakikalar o kadar seyrek raslanan cinsten ki, hayalimde bu anları birçok kez tekrarlamamak elimde değil. Sizi bütün bir gece, bütün bir hafta, bütün bir yıl hayal edeceğim.

10)İki dakikada beni mutlu bir insan yaptınız. Evet, yaşadığı sürece mutlu olacak bir kişi. . . Belki de beni kendimle uzlaştırdınız, bütün kuşkularımı aydınlığa kavuşturdunuz. . . Öyle anlarım oldu ki. . . Neyse, neyse, yarın anlatırım. Yarın her şeyi öğreneceksiniz.

İKİNCİ GECE⁴³

11) Ben kendi kendime, yalnız yaşamış bir adamım. Evet, yalnız, yapayalnız. . . Siz "yalnız"ın ne demek olduğunu bilir misiniz?

12)Yanına oturdum, ciddi, bilgiç bir tavır takındım, kitaptan okur gibi anlatmaya başladım. Belki de bilmezsiniz, Nastenka, Petersburg'un benim oturduğum semtinde oldukça garip şeyler vardır. Bütün Petersburgluları aydınlatan güneş orada bir başkadır, sanki yalnız o yerler için ısmarlanmış gibi apayrı, yeni bir görünüşe bürünür. Başka, özel bir ışıkla aydınlatır oraları.

13)Ne yazık ki, Nastenka, son derece aşağılık demeye dilim varmıyor. Renksiz, bayat, bayağı bir yaşam bu dediğim.

14)İşte bu köşelerde tip adamlar, hayalciiler yaşarlar. Bir hayalciyi eni konu tanıtmak istersek, ona cinsiyeti olmayan yaratık da diyebiliriz. Çoğunlukla insan ayağı değmeyen kuytulara yerleşir hayalci, gün ışığından kaçıyormuş gibi bir hali vardır. Köşesine bu çekilişi, sümüklüböceklerin deliklerine kaçmasına benzer. Daha doğrusu, kaplumbağa gibi evini sırtında taşıyan hayvanları andırır.

15)Gülmemek için kendimi zor tutarak, sert ve mağrur bir sesle: Nastenka, sevgili Nastenka, çok güzel anlatığımı ben de biliyorum, dedim. Ama beni

⁴³ FYODOR MİHAYLOVİÇ DOSTOYEVSKİ Beyaz Geceler , RUSÇADAN ÇEVİREN Mehmet Özgül , 1. BASKI 2014 , İletişim Yayıncılık A. Ş. , İstanbul, İkinci Gece ,s 45-66

bağışlayın, başka türlü anlatamam. Yedi mühürlü bir küpün içinde bin yıl hapis kaldıktan sonra mühürleri sökülüp dışarı salınan Hazreti Süleyman'ın ruhunu taşıyormuşum gibi bir duygu içindeyim. Uzun bir ayrılıktan sonra size kavuşunca (çünkü, Nastenka sizi çoktandır tanıyorum, çünkü böyle birini yıllardır arıyordum; aradığım kimse sizsiniz, karşılaşmamız alınımıza yazılmış), ruhumda birdenbire binlerce kapak açıldı ve şimdi konuşma seli halinde boşalıyorum, yoksa boğulurum, sevgili Nastenka. Onun için Nastenka, ne olur, sözümü kesmeyin; beni saygıyla, sonuna kadar dinleyin. Dinlemeyecekseniz susarım.

16)Biliyorum, Nastenka, biliyorum! diye haykırdım. En iyi yıllarımı boşu boşuna yitirdiğimi şimdi her zamankinden daha iyi anlıyorum! Bunun böyle olduğunu yüzüme karşı söylemesi için, Tanrı'nın bana iyi yürekli meleğimi, sizi gönderdiğini düşündükçe üzüntüm daha da artıyor. Şimdi sizin yanınızda oturup sizinle konuşurken geleceği düşünmek çok tuhaf doğrusu, çünkü gelecekte beni gene yalnızlık, gene o küflü, gereksiz yaşam bekliyor. Yanınızda, gerçek yaşamda bu denli mutlu olduktan sonra hayal kurmak neye yarar? Beni ilk anda reddettiğiniz, hayatımda iki gece olsun yaşamama olanak sağladığınız için Tanrı sizden razı olsun!

17)Nastenka! Beni kendi kendimle uzun bir süre uzlaştırdığınızı biliyor musunuz? Artık eskisi gibi kendim hakkında o kadar kötü düşünmeyeceğim. Biliyor musunuz, belki kendimi suçlu, günah işlemiş biri olarak -böyle yaşamak suç ve günahın başka nedir ki!- görmekten vazgeçerim. Sakın söylediklerimde bir abartmanın bulunduğunu düşünmeyin! İnanır mısınız, bazen öyle sıkıntılı, öyle bunaltıcı anlarım oluyor ki, gerçek bir hayatı yaşamaya gücümün yetmeyeceğini, gerçekleri, akıp giden olayları kavramakta çok geri kaldığımı, duygularımın körleştiğini hissediyor, kendi kendime lanet okuyorum. Hayaller içinde geçirilen gecelerden sonra ayılmanın, gerçek dünyaya dönmenin ne kadar korkunç olduğunu bilemezsiniz. Evet, bir de çevrenize bakarsınız ki, insanlar delicesine akan hayat seli içerisinde yaşayıp gidiyorlar. İsmarlama olmayan; hayal gibi, düş gibi uçup gitmeyen, durmadan yenilenen, her an genç kalan, bir saati bir saatine uymayan gerçek bir yaşam onlarınki. Oysa karanlığın, düşüncenin tutsağı olan hayal biktiricidir, uçup gitmeye hazır oluşu yanında, aşağılık bir tekdüzeliği vardır. Petersburgluların üzerine titredikleri güneşi bir anda örtüveren, güneşle birlikte insanların gönlünü de karartan bulut hayal dünyasının efendisidir; böyle sıkıntılı bir anda kurulan hayallerin neler olduğunu varın siz düşünün! Bitmez tükenmez sandığınız hayaller sınırların sürekli gerginliği sonucu yavaş yavaş ölgünleşmeye, tükenmeye yüz tutar. Çünkü başka bir yaşantınız

olmadığı için, eski ülkülerinizden, eski hayal kırıntularınızdan büyük bir çaba sonunda yapıp çattığınız hayal dünyanız kırılıp dökülmeye hazırdır. Oysa canımız bambaşka şeyler çeker.

18)Hayalci, boşu boşuna külleri karıştırarak köz arar gibi, soğuyan yüreğini ısıtacak ateşi yakmak için eski hayalleri arasında bir kıvılcım arar. Yakacağı ateş kanını tutuşturacak; kurduğu aldatıcı renkli evrende yeniden kendini bularak, gözlerinden yaş getiren zevki tadacaktır.

19)Ben kimseye akıl hocalığı, üstelik iyi bir akıl hocalığı yapmadım! Ama bu kez durum değişiyor. . . Madem artık birbirimize yakın olacağız, öyleyse bol bol konuşup birbirimize akıl danışabiliriz. Ee, söyleyin bakalım, güzel Nastenka, benden nasıl bir akıl istiyorsunuz? Her şeyinizi açıkça anlatın! Şu anda öyle sevinçli, mutlu, yürekliyim, kafam öylesine iyi çalışıyor ki, size yanıt yetiştirmekte zorluk çekmeyeceğim.

20) Sizi yirmi yıldır seviyor olsam gene de şu andaki kadar sevemezdim.

NASTENKA'NIN ÖYKÜSÜ⁴⁴

21)Bazı insanlar aramızda yaşıyorlar diye şükrederiz. İşte ben de size rasladığım, ömür boyunca aklımdan çıkmayacağınız için aynı minnet duygusuyla doluyum.

22)Kekeleyerek durdu. Kıpkırmızı kesilen yüzünü öbür yana çevirdi. O anda da elime bir zarf tutuşturduğunu hissettim. Önceden yazılıp hazırlanmış, zarfının ağzı kapatılmış bir mektuptu. Hatırımda zarif, sevimli bir yüz canlandı. - R, o - Ro, s, o - si, n, a - na! diye başladım. Sonra ikimiz birden: - Rosina! diye bağırдық. Coşkunluk içinde neredeyse kucaklayacaktım onu. Yüzünün kızarıklığı geçmemişti, kara kirpiklerinden inci taneleri gibi yaşlar dökülürken gülüyordu.

23)İki elimi birden tutarak bütün gücüyle sıktı. Sonra başıyla selam verdi, evinin bulunduğu sokağa ok gibi daldı. Durduğum yerde arkasından bakakaldım. Karanlıkta iyice gözden kaybolunca: "Evet, yarına. . . Yarına kadar!" diye geçirdim içimden.

⁴⁴ FYODOR MİHAYLOVIÇ DOSTOYEVSKİ Beyaz Geceler , RUSÇADAN ÇEVİREN Mehmet Özgül , 1. BASKI 2014 , İletişim Yayıncılık A. Ş. , İstanbul, Nastenka'nın Öyküsü,s67-82.

ÜÇÜNCÜ GECE⁴⁵

24)Sevinç ve mutluluk insanı ne kadar güzelleştirir, insan yüreği sevinçten nasıl da coşarmış! Yüreğin bu coşkunuğu; içindekini başkasının yüreğine de dökmek, her şeyin neşeye boğulduğunu, gülüp oynadığını görmek içindi sanki! Sevincin bu derecesine raslamamıştım doğrusu! Nastenka'nın söylediklerinden bana karşı büyük bir şefkat, büyük bir yakınlık duyduğu anlaşılıyordu. Bana sokuluyor, bir dediğimi iki etmiyor, hoşuma gitmek için ne yapacağını şaşırıyordu. Mutlu olmanın verdiği bir işveliliği vardı.

25) Nasıl böyle düşünebilmişim? Bir insan bütün bunların bir başkası için yapıldığını anlamayacak denli kör olabilir miydi? Bana karşı gösterdiği şefkat, özen ve sevginin. . . Evet bana olan sevginin, bir başkasıyla görüşeceği için duyduğu sevinçten, mutluluğunu benimle paylaşma isteğinden ileri geldiğini nasıl da anlamamışım?. . Boşu boşuna bekledikten sonra adam gelmeyince, Nastenka somurttu, ürktü, korkuyla içine kapandı. Hareketleri, konuşmaları eski işvesini, eski cıvıl cıvıl neşesini yitirdi.

26)Tuhaf değil mi; kendisi için özlediği, benimle de paylaşmak istediği mutluluğa kavuşamayacağı korkusuydu asıl onun bana ilgisini artıran! Zavallı Nastenka; korkusu, şaşkınlığı o dereceye vardı ki, sonunda benim kendisini sevdiğimi anladı ve o anda talihsiz aşkımdan dolayı bana acıdı. Her zaman öyle değil midir? Mutsuz olduğumuz zamanlar başkalarının mutsuzluğunu daha bir derinden duyarız.

27)Böyle bir sevginin birinin yüreğini buz gibi yapacağı, ruhunu karartacağı aklına gelir miydi? Senin elin buz gibi, oysa benimki ateşten yanıyor. . . Gözlerin bağlı senin, Nastenka! Ah, mutlu bir insan bazen ne çekilmez oluyor! Ama sana kızmak elimde değil!. . "Daha fazla dayanamayacaktım.

28)Bilmiyorum bana ne oldu. Gelirken size bunları anlatmak istiyordum. . . Zaman durmuş, o anda içimdeki duygular sonsuzlaşmış gibiydi. O anın sonsuza kadar uzayacağını, yaşamın benim için durduğunu hissediyordum.

29)Ertesi gün saat 9'u çalınca, odamda duramaz oldum, havanın bozukluğuna aldırmadan sokağa fırladım. Biraz sonra, kanepemizde oturmaktaydım. Gelirken Nastenkaların evine bir bakayım dedim, ama sokaklarına saptıktan sonra eve birkaç adım kala, utanarak başımı bile kaldırmadan geri döndüm. Eve geldiğim zaman şimdiye dek tatmadığım bir

⁴⁵ FYODOR MİHAYLOVİÇ DOSTOYEVSKİ Beyaz Geceler , RUSÇADAN ÇEVİREN Mehmet Özgül , 1. BASKI 2014 ,İletişim Yayıncılık A. Ş. , İstanbul, Üçüncü Gece ,s83-94.

sıkıntı çökmüştü içime. Bir de havanın rutubeti, somurtkanlığı vardı bunun yanında! Hava bari iyi olsaydı, vaktimi gezmekle geçirir, eve dönmezdim.

DÖRDÜNCÜ GECE⁴⁶

30)Nastenka! diye haykırdım. Bana işkence ediyorsunuz! Yüreğimi parçalıyor, ölüm azabı çektiriyorsunuz! Her şeyi içime atamayacağım artık! İçimde birikenleri konuşmadan edemeyeceğim.

31)Olmayacak bir şey, ama sizi seviyorum Nastenka! İşte hepsi bu kadar! Bakalım bundan sonra benimle eskisi gibi konuşabilecek, söylediklerimi dinleyecek misiniz?

32)Oturmayacağım. Artık burada kalamam. . . Bundan böyle görmeyeceksiniz beni. Söyleyeceklerimi söyleyeyim, ondan sonra gideceğim. Diyeceğim şu ki, sizi sevdiğimi hiçbir zaman öğrenemeyecektiniz. Gizimi kendime saklayacaktım. Böyle bir anda sizi bencillikimle üzmemem gerekirdi. Ama konuyu siz açtığınıza göre suç benim değil, sizin. . . Beni yanınızdan kovmaya hakkınız yoktu.

33)Bana acıyorsunuz, Nastenka. Bundan başka söyleyeceğiniz bir şey olabilir mi? Giden gitmiş, olan olmuştur; ağızdan çıkan söz geriye dönmez. Artık her şeyi bildiğinize göre işe buradan başlayalım. . .

34)Zavallı kızın heyecanı son derecesini bulmuştu. Sözlerini bitirmeden başını omzuma, sonra göğsüme koydu; acı acı ağlamaya başladı. Avutmak, yatıştırmak için söylediklerim hep boşunaydı; ağlaması bir türlü kesilmiyordu. Durmadan elimi sıkıyor, hıçkırıklar arasında kesik kesik konuşuyordu: - Biraz durun, şimdi geçer. Size söyleyeceklerim var. . . Sanmayın bu gözyaşları başka bir şeyden. . . Sinirden bu. Durur şimdi.

35)Ama ne konuşacağımızı bilmiyorduk. Gülüyor, ağlıyor, ipe sapa gelmez gevezelikler ediyorduk. Bazen yaya kaldırımdan yürüyor, bazen karşıya geçip orada tur atıyor, sonra gene eski yerimize gelerek rıhtım boyunca gezmeye devam ediyorduk. Çocuklar gibi neşeliydik. . .

36)Böyle konuşa konuşa yürüyorduk. Sanki kendimizden geçmiş gibi, nerede yürüdüğümüzün farkında bile değildik. Arada bir durup aynı yerde uzun

⁴⁶FYODOR MİHAYLOVİÇ DOSTOYEVSKİ Beyaz Geceler , RUSÇADAN ÇEVİREN Mehmet Özgül , 1. BASKI 2014 ,İletişim Yayıncılık A. Ş. , İstanbul, Dördüncü Gece ,s 95-108.

zaman konuşuyor, sonra tekrar yürüyerek uzaklara gidiyor, gözyaşları arasında kahkahalarla gülüyorduk.

37)Nastenka buluta bakmıyordu. Konuşmadan, taş gibi kaskatı, yanımda dikiliyordu. Biraz sonra ürkek, çekingen bir hareketle bana sokuldu. Elimde tuttuğum eli titremeye başladı. Bana daha çok yaslandı. O sırada önümüzden genç bir adam geçmekteydi. Genç adam hizamıza gelince birden durdu, yüzümüze dikkatle baktı, sonra birkaç adım daha attı. Yüreğim göğsümden dışarı fırlayacak gibi çarpıyordu. Yavaşça: - Kim bu adam, Nastenka, diye sordum. Bana iyice sokulmuştu, zangır zangır titriyordu.

38)O ne çığlıktı Tanrım!. . Ya Nastenka'nın ürpermesi, kollarımdan sıyrılarak adama doğru atılması! Olduğum yerde kaskatı kesilmiş, onlara bakıyordum. Ama Nastenka'nın adama kollarını uzatıp boynuna atılmasıyla, sonra yeniden dönmesi bir oldu. Ben daha neye uğradığımı farkına varmadan bir de baktım, Nastenka'nın kolları boynumda, beni sıcak, içten bir öpücükle öpüyor. Ama sonra tek söz söylemeden tekrar ötekine koştu, elini tutarak onu arkasından çekti. Durduğum yerde, arkalarından bakakaldım. Sonunda ikisi de gözden silindi.

SABAH⁴⁷

39)En mutlu anlarında yüreğinin acıyla çarpmasını ister miyim? Gelin olduğun gün, onunla birlikte yürürken siyah saçlarını süslediğin narin çiçeklerden tekini bile soldurabilir miyim? Bunları ben mi yapacağım Nastenka?

40)Göklerin her zaman açık olsun, sevimli gülümseyişin parlaklığını, mutluluğunu yitirmesin. Yapayalnız yaşayan, sana karşı şükranla çarpan bir yüreğe tattırdığın mutluluk anından dolayı seni hep hayırla anacağım.

⁴⁷ FYODOR MİHAYLOVİÇ DOSTOYEVSKİ Beyaz Geceler , RUSÇADAN ÇEVİREN Mehmet Özgül , 1. BASKI 2014 ,İletişim Yayıncılık A. Ş. , İstanbul, SABAH,s109

SONUÇ

Hayatının belli bir döneminde içinden geçtiği vicdani bunalımdan yola çıkan Dostoyevski, yaşamın anlamı üzerine kendisine sorduğu sorulara cevaplar aramıştır. Dostoyevski'nin kahramanları, eleştirinin ceza gibi insanı geliştiren güçlü bir özendirici olduğunu da düşünmektedirler. Yazar, toplumun tüm sınıflarını birbirine karıştırır, hayatın hiç kimseyi bir yana itmeyeceğini, her varlığın kendinde bir anlam taşıdığını eserlerinde anlatmaktadır. Katil ya da fahişe olsun, hain ya da kutsal insan olsun, prens ya da suçlu olsun, onların var olmalarının gizli sebebinin arayışta olduğunu anlatır. Dostoyevski'nin eserlerindeki karakterler, bize toplumun tüm sınıflarını sunmaktadır. Sonuçta bu karakterler ya ulaşmak istedikleri şeyleri ellerine geçiremezler ya da sahip olduklarını kaybederler. İlk ve son amacı mutlu olma arzusu olan rutin hayat insanlarını Dostoyevski'nin romanlarında bulamayız. Onlar kendi kendine eziyet eden, hayatın ve acı çekmenin anlam arayışı içinde olan asil insanlardır. Mutluluğun ne olduğunu bilmezler, onu bulurlarsa da tatmin olmadan yollarına devam ederler. Hayalleri, tüm insanlığın arzu ettiklerinden ötedir. Ayrıca maddi zenginliği hor görürler ve bu dünyadan hiçbir beklentileri yoktur. Kitapta aşkın insanlar için ne kadar önemli olduğu, hayattan ve insanlardan tamamen kopmuş birini bile tekrardan canlandırdığı, aşık olunan kişiden kolay kolay vazgeçilemeyeceği, sevilen kişi sevene ne kadar acı çektirirse çektirsin ona karşı bir kin gödülemeyeceği öykünün ana fikrini oluşturuyor. Dostoyevski; kendini tanımadığı sırada, eline aldığı kalem ile kimsenin başkasını yargılama, suçlama ve eleştirme hakkı olmadığını, acı çeken ve ıstıraba saygı duyan kimsenin merhametin ne olduğunu bildiğini ve insanın var oluşunun sırrına ulaşacağını anlatmaktadır. Hayatı boyunca insanoğlunun varlığının sırrını çözmeye çalışan yazar, eserlerinde insanın karşılaştığı zorluklarla, yaşadığı ümitsizliklerle ve hayal kırıklıklarıyla nasıl baş edebileceğini, ne kadar güçlü olduğunu da göstermektedir. Onun gözünde insan bir olanaklar varlığıdır ve insanın merkezinde “değişim” hüküm sürmektedir. Bunun yanı sıra Dostoyevski'nin karakterleri, insan davranışlarının oluşturmasını etkileyen önemli sonuçlara varma imkanlarını tanımaktadır. İnsan doğasını anlamamız için inanmadıklarımıza inanmamızı da sağlamakta ve muhteşem bir hayat tecrübesi edinmemize olanaklar sunmaktadır.

KAYNAKÇA

19. YÜZYIL BÜYÜK RUS ROMANININ ÜZERİNDE YÜKSELDİĞİ TOPRAK, Nuri Yıldırım, Tuncer Bulutay'a Armağan (Editör Nuri Yıldırım) içinde, Nisan 2015, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, Ankara.
19. YÜZYIL RUS EDEBİYATINDA MODERNLEŞME ELEŞTİRİSİ ,Ümmet ERKAN, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergi, cilt 2, sayı 1, Haziran 2017.
- Adnan Menderes Üniversitesi,Fen Edebiyat Fakültesi ,Felsefe Bölümü,'BUDALA', 2010-2011 BAHAR DÖNEMİ LİSANS SEMİNERİ, CEM ÜNLÜ İLTER, AYDIN-2011.
- Aleksandr Sergeyeviç PUŞKİN Bakır Atlı, Rusçadan çeviren: Azer Yaran, Baskı: Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti,Ekim 2000, Birinci Sürüm: Temmuz 2014.
- Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, RUS EDEBİYAT TARİHİNDE ÖYKÜ TÜRÜNÜN GELİŞİM EVRELERİ Doç. Dr. Birsen KARACA,2004,Rus Edebiyat Tarihinde öykü Türün gelişim Evreleri
- Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı ,Türkçe Eğitimi Programı,F. M. DOSTOYEVSKİ'NİN romanlarındaki karakter çerçevelerinin incelenmesi, Doktora tezi: Amar PUREVDORJ, Ankara Haziran, 2017.
- Anton ÇEHOV Doktor Çehov'dan Öyküler, Rusça aslından çeviren Mehmet Özgül, 1. basım: 2005 4. basım: Ocak 2012 E-kitap 1. sürüm Ocak 2014, İstanbul.
- Bahçeşehir Üniversitesi,Dostoyevski Beyaz Geceler Adlı Eserindeki NASTENKA Rolüne Çalışma Süreci ,Yüksek Lisans Tezi: Ezel Esin DOMANIÇ, İstanbul, 2010.

- DOSTOYEVİSKİ, Beyaz geceler ,Rusça aslından çeviren: Nihal Yalaza Taluy,Varlık Yayınları,(Orijinal çalışma basım tarihi 1866).
- DOSTOYEVSKİ ,ÖLÜLER EVİNDEN ANILAR ,Yatıncı İş Bankası Kültür Yayınları 1 Ocak 2008) ,Rusçadan Çeviren, Nihal Yalaza TULAY ,(Orijinal çalışma basım tarihi 1862).
- DOSTOYEVSKİ ,Suç ve Ceza I. Cilt (G. Dikmen, Çev.) İstanbul: Oda Yayınları (1998) ,
- DOSTOYEVSKİ, 2009 Beyaz Geceler. Çev. Sabri GÜRSES, İstanbul: Can Yayınları, (Orijinal çalışma basım tarihi 1866).
- DOSTOYEVSKİ, F. M. (2000). Cinler (ÇEV. Ergin ALTAY). İstanbul: İletişim Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1871).
- DOSTOYEVSKİ, Fedor (2008) Beyaz Geceler, Çev. Mehmet Özgül, İstanbul, İletişim Yayınları(Orijinal çalışma basım tarihi 1866).
- DOSTOYEVSKİ'NİN ESERLERİNDE TANRI PROBLEMİ , Yakup AKYÜZ Dr. , Kayseri Dini Yüksek İhtisas Merkezi Öğrencisi , Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı: 36, 2013.
- DOSTOYEVSKİ'NİN ilk romanı insancıklar ve makar devuşkin figürü üzerinden küçük çözümlenmesi,Hüsayin KANDEMİR, Uluslararası Sosyal Araştırmalar dergisi,Cilt: 9,Sayı: 42,Şubat :2016 .
- Dostoyevski'nin Kumarbaz Romanının Hayat-Eser Açısından İncelenmesi, Dr. Selahattin ÇİTÇİ ,Ukrayna Harkov Milli Pedagoji Üniversitesi.
- Ekev Akademi Dergisi Yıl: 20 Sayı: 66 (Bahar 2016), İçerik Analizi: Eleştirel Düşünme, Yrd. Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ.
- F. M. DOSTOYEVSKİ'NİN Romanlarındaki Karakter Çerçevesinin İncelenmesi ,Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı ,Türkçe Eğitimi PROGRAMI , Doktora tezi :Amar PUREVDORJ , Ankara, Haziran, 2017 .
- F. M. DOSTOYEVSKİ'NİN, ölümler evinden anılar ve a. i. soljenitsın'ın ivan denisoviç'in bir günü adlı eserlerinde gerçekçilik, Ümmühan CEYLAN, Yüksek lisans tezi:Rus Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Rus Dili Ve Edebiyatı Bilim Dalı GAZİ ÜNİVERSİTESİ , Sosyal Bilimler Enstitüsü , EKİM 2015.

Fyodor Mihailoviç DOSTOYEVSKİ , İnsancıklar, Çev. Ergin Altay Yayınevi: İletişim Yayıncılık ,İlk Baskı Yılı: 2014,(Orijinal çalışma basım tarihi 1846).

Fyodor Mihailoviç DOSTOYEVSKİ , Öteki Bir Petersburg Şiiri, Çev. Ergin Altay Yayınevi: İletişim Yayıncılık ,İlk Baskı Yılı: 2014,1. BASKI 2014, İstanbul.

FYODOR MİHAYLOVIÇ DOSTOYEVSKİ ,Budala, RUSÇADAN ÇEVİREN Mazlum Beyhan, 2015 İletişim Yayıncılık A. Ş. 1. BASKI 2015, İstanbul.

FYODOR MİHAYLOVIÇ DOSTOYEVSKİ Beyaz Geceler , RUSÇADAN ÇEVİREN Mehmet Özgül , 1. BASKI 2014 ,İletişim Yayıncılık A. Ş. , İstanbul.

Fyodor Mihayloviç DOSTOYEVSKİ, Kumarbaz ,Rusçadan Çeviren Ergin ALTAY,1. Baskı 2014, İstanbul.

Işık, M. F. Anemon MŞÜ Sosyal Bilimler , ,ANEMON Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi: Cilt:2,Sayı:2 ,Aralık: 2014,DOSTOYEVSKİ’NİN Romanlarında Varoluşçu Temalar,Mehmet Fatih IŞI.

İ. S. TURGENYEV VE A. TOLSTOY’UN ‘DUMAN’ Adlı Eserlerinin Sosyolinguistik Açından İncelenmesi :Rahman ÖZDEMİR, Yüksek Lisans Tezi ,Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı , 2014 .

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, slav dilleri ve edebiyatları anabilim dalı ,Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim DalıYüksek, nikolay vasilyeviç gogol’ ün “ölü canlar” eserinde menippos yergisi unsurları , lisans tezi :Tuba ÖZTÜRK, İSTANBUL 2019 .

Lev Nikolayeviç Tolstoy , Diriliş ,Rusça aslından çeviren: Ergin Altay ,İletişim Yayıncılık A. Ş. 1. BASKI 2014, İstanbul.

Metin BAL, “Varoluşçuluğun İlk Romanı Yeraltından Notlar’a Felsefi Bir Bakış”, Mavi Atlas, 5/2015: 53-68. ,Doç. Dr. | Assoc. Prof. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, İzmir-Türkiye Dokuz Eylül University, Faculty of Literature, Department of Philosophy, İzmir-Turkey.

- Natüralist Eğitim: Jean-Jacques Rousseau'da Eğitimin Toplumsal ve Ahlâki Temelleri, Kemal Bakır,1. Baskı: Nisan 2016, Ankara.
- Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi DOSTOYEVSKİ'NİN Eserlerinde Tanrı Problem , Dr. Yakup AKYÜZ, Kayseri Dini Yüksek İhtisas Merkezi Öğrencisi , Dergisi, sayı: 36, 2013.
- PIVOLKA, Ocak 2019, Cilt: 9, Sayı: 30. DOSTOYEVSKİ POETİKASININ CİNLER ROMANI ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ ,Hazal Babur Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü.
- Realizme Göre Güç Ve Güç Dengesi Kavramları, Mehmet KEYİK, Mehmet Seyfettin EROL, Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, Mayıs 2019 • 3 (1) • 12-49.
- Romantizm Sanat Akımı Ve Sanatçıları Üzerine Bir Değerlendirme, Mehmet GÖKTEPE. , Cilt / Volume 3, Sayı / Issue 1, 2020 ,Geliş Tarihi: 2 Ocak 2020; Kabul Tarihi: 31 Ocak 2020.
- Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Dostoyevski'nin Eserlerinde Peygamber Algısı ,Yakup AKYÜZ,2015 1: 6 cilt: VI sayı: 12.
- T. C. GAZİ ÜNİVERSİTESİ ,Sosyal Bilimler Enstitüsü ,Rus dili ve edebiyatı anabilimdalı, L. N. TOLSTOY'UN "SAVAŞ VE BARIŞ" İle Y. K. karaosmanoğlu'nun "SODOM VE GOMORE" adlı romanlarında toplum eleştirisi , Yüksek lisans tezi :Hazırlayan Süreyya ÖMER, Ankara-2013.
- T. C. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimler Anabilim Dalı Din Felsefesi Bilim Dalı , DOSTOYEVSKİ'DE Tanrı Ve Din ,(Yüksek Lisans Tezi), Duygu ŞAHİN, Bursa – 2016.
- Tolstoy, Dostoyevski ve Çehov'a Dair, Nisan 2017 Yıl: 67 Sayı: 784,Türk Dili, İsmet EMRE.
- Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi,Yayın Yeri: İSTANBUL , Nazar BÜYÜM , Cilt 4. Fasıkül 33, 2 Temmuz 1984.
- Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı - 5, 2008. Türkan Olcay, "F. M. Dostoyevski'nin İnsancıklar'ı: Küçük İnsan İmgisine Yeni Bir Yaklaşım" , Bilge Yayın Tanıtım Tahlil Eleştiri Dergisi, Sayı- 41, 2004.
- V. Nabokov, Rus Edebiyatı Dersleri, (Çev. Y. Yavuz, F. Özgüven, A. N. Akbulut), İletişim, İstanbul 2013.

XIX. Yy. Rus Edebiyatında ,F. M. Dostoyevski Eleştirisi T. C. AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ RUS DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI ,Burkay ÖGEL, Yüksek Lisans Tezi TEZ YÖNETİCİSİ Yrd. Doç. Dr. Shalala RAMAZANOVA,AĞRI-2017

Yayıncılık A. Ş. , Fyodor Mîhayloviç DOSTOYEVSKİ Suç ve Ceza Rusçadan çeviren Ergin ALTAY,1. BASKI 2014, İstanbul.